

Rapport

efter kvalitetsgranskning av studie- och yrkes-
vägledning vid Skanörs skola i Vellinge kommun

Innehåll

Inledning

Bakgrundsuppgifter om Skanörs skola

Resultat

Syfte och frågeställningar

Metod och material

Inledning

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av studie- och yrkesvägledning i grundskolan under hösten 2012 och våren 2013. Syftet med granskningen är att undersöka om eleverna på de granskade skolorna får den studie- och yrkesvägledning som de har rätt till enligt skollag och läroplan och att verksamheten är av kvalitet enligt på förhand definierade kriterier. Granskningen vid Skanörs skola i Vellinge kommun ingår i denna kvalitetsgranskning.

Skanörs skola besöktes den 5 och 6 februari 2013. Ansvariga inspektörer är Hans Enckell och Agneta Kristensson. I denna rapport redovisar Skolinspektionen sina iakttagelser, analyser och bedömningar. Förutom en redogörelse av kvalitetsgranskningens resultat ges även en kort beskrivning av granskningens syfte, frågeställningar och genomförande.

Kvalitetsgranskningen av studie- och yrkesvägledning i grundskolan genomförs i totalt 26 kommunala och 8 fristående slumpvis utvalda skolor. I Vellinge kommun granskas även Herretorpsskolan och Sandeplansskolan samt den fristående grundskolan Ängdalaskolan. När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. För de skolor som ingått i granskningen ger den övergripande rapporten en möjlighet till jämförelse med förhållanden på andra granskade skolor. Det enskilda beslutet placeras därmed i ett större sammanhang.

Bakgrundsuppgifter om Skanörs skola

Skanörs skola omfattar förskoleklass till årskurs 9 och i nära anslutning till skolan finns även en förskoleverksamhet. Vid skolan undervisas vid gransknings-tillfället 260 elever i årskurserna 1 till 9.

Verksamheten leds av en rektor och en dag i veckan finns en studie- och yrkesvägledare på plats i skolan. Enligt Skolverkets statistik har eleverna vid skolan i årskurs 9 år 2012 ett genomsnittsnittligt meritvärde på 242,5 att jämföras med kommunens gemensamma meritvärde som är 228,9 samt rikets som är 211,4. 97 procent av eleverna når målen i samtliga ämnen. Alla elever i årskurs 9 år 2012 är behöriga till gymnasieskolans samtliga program.

Eleverna har tillgång till ett omfattande utbud av gymnasieskolor och utbildningar i regionen. Eleverna söker vanligen till Sundsgymnasiet som är kommunens egen gymnasieskola eller till gymnasieskolor i Malmö eller Trelleborg. Samtliga nationella program finns inom regionen.

Resultat

1. Eleverna får kontinuerlig vägledning av sådan kvalitet att de kan göra väl underbyggda val av fortsatt utbildning och yrkesinriktning.

1.1 Eleverna har tillgång till en kontinuerlig vägledning och en vägledning inför val av fortsatt utbildning och yrkesinriktning.

Här undersöks om eleverna har tillgång till studie- och yrkesvägledare eller annan personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning tillgodoses. Vidare granskas om studie- och yrkesvägledning ges kontinuerligt i utbildningen. Slutligen undersöks om vägledning och information inför gymnasievalet organiseras på ett sätt som ger eleverna underlag och förutsättningar att kunna göra väl underbyggda val av gymnasieutbildning.¹

Studie- och yrkesvägledaren vid Skanörs skola har en adekvat utbildning för sitt uppdrag och ser att han med sin kompetens kompletterar den pedagogiska personalen när det gäller att vägleda eleverna. Vid tillfället för granskningen arbetar studie- och yrkesvägledaren även på en annan grundskola i kommunen samt på kommunens gymnasieskola. Studie- och yrkesvägledaren menar att det finns fördelar med att verka i båda skolformerna eftersom hans kunskap om gymnasieskolan därmed är både gedigen och aktuell.

¹ 2 kap. 29 § skollagen Lgr 11 avsnitt 2.6

I intervjuer med eleverna framkommer att det varierar i vilken utsträckning de anser sig ha behov av vägledning. Det finns elever som beskriver att de har haft sina framtidsplaner klara sedan länge och att de därför inte känner behov av att kontakta studie- och yrkesvägledaren. Eleverna beskriver vidare att det inte är särskilt vanligt att de pratar med lärarna om sina val till gymnasiet, men att det ibland förekommer.

Av dokumentationen och i intervjuerna ges flera exempel på hur eleverna under sin skoltid kontinuerligt ges studie- och yrkesvägledning och får orientering i sin omvärld. Vellinge kommun har ett dokument benämnt *Arbetsplan för studie- och yrkesorientering* som på Skanörs skola har tolkats, bearbetats och lett till en beskrivning av hur arbetet med studie- och yrkesvägledning ska bedrivas. Där framgår hur arbetet ska ske i respektive årskurs. I dokumentet finns också formuleringar kring varför det är viktigt med studie- och yrkesvägledning och vilka effekter arbetet väntas leda till.

Lärarna kan beskriva flera tillfällen då eleverna inspireras och får tillfälle att fundera över framtida yrkesval. Föräldrar och andra vuxna besöker skolan och berättar om olika yrken. Lärare och elever deltar i olika aktiviteter och tävlingar som rör skola, omvärld och arbetsliv. Särskilt beskriver lärarna det samarbete med *Idea Futura*, ett projekt arrangerat av Svenskt Näringsliv, som ledde till att Skanörs skola vann en utmärkelse som den främsta skolan i region Skåne. Aktiviteten bestod i att eleverna skulle vända sina blickar ut emot samhället och skapa något som skulle vara till gagn för andra människor. Eleverna fick komma med egna idéer och bland annat samlade eleverna in kläder till hemlösa i Malmö och bjöd på hembakat och kaffe samt höll i allsång vid äldreboendet. Det är med besvikelse som lärarna vid intervjun berättar att denna aktivitet numera är nedlagd från Svenskt Näringslivs sida. Skolinspektionen får även ta del av en bok som heter *Varg nosar och jagar* av Ulf Nilsson, ett läromedel från Svenskt Näringsliv som syftar till att inspirera eleverna i årskurs 4 till entreprenörskap. I boken beskrivs hur några barn under sitt sommarlov tar initiativ och skapar resultat långt över vad som vanligtvis kan förväntas av barn i den åldern.

I de senare årskurserna koncentreras studie- och yrkesvägledningen på att förbereda eleverna inför gymnasievalet och detta sker både genom olika studiebesök men även genom olika arbetsområden i undervisningen. Eleverna får möjlighet att besöka gymnasiemässor samt olika gymnasieskolor som de eventuellt kan vara intresserade av att studera på.

I årskurs 8 och 9 är eleverna också ute på en vad kommunen benämner *arbetslivstemavecka/prao*. Det finns elever som i intervjun beskriver att denna vecka

har gett dem precis den där insikten om att ett visst yrke skulle passa. Däremot beskriver flertalet elever att veckan mer var ett avbrott än en vägledning inför framtida studier och yrkesval.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att eleverna vid Skanörs skola har tillgång till studie- och yrkesvägledare och lärare så att deras behov av vägledning tillgodoses. Studie- och yrkesvägledningen ges kontinuerligt i utbildningen och vägledning och information inför gymnasievalet organiseras på ett sätt som ger eleverna underlag och förutsättningar att kunna göra väl underbyggda val av gymnasieutbildning.

1.2 Skolan bidrar till att vidga elevernas perspektiv vad gäller utbildningar, branscher och yrken.

Här undersöks om studie och yrkesvägledningen utgår från, och anpassas efter varje elevs behov så att eleverna får det stöd de behöver för att kunna fatta individuella och välgrundade val till gymnasieskolan. Vidare granskas om skolan medvetet arbetar för att eleverna ska utveckla förmågor som behövs för att kunna göra väl underbyggda studie- och yrkesval, kritiskt granska olika valmöjligheter och ta ställning till frågor som rör den egna framtiden. En övergripande frågeställning är om skolan bidrar till att vidga elevernas perspektiv vad gäller utbildningar, branscher och yrken. I detta ingår även att eleverna får inblick i närsamhället och dess arbetsliv och kännedom om möjligheter till fortsatt utbildning i Sverige och i andra länder. Slutligen granskas skolans arbete med att motverka att elevernas studie- och yrkesval begränsas av kön, social och kulturell bakgrund eller av eventuella funktionsnedsättningar.²

Såväl studie- och yrkesvägledaren, lärarna som rektor beskriver att eleverna vid Skanörs skola företrädesvis är på det klara med vad de vill göra i framtiden. Många elever har också föräldrar som stöttar och diskuterar planer för framtiden med sina barn. Det framkommer även vid intervjuerna att eleverna i stort sett är säkra på vilket program de ska välja, men att de tycker det är svårt att veta vilken skola de ska välja. Vissa gymnasieskolor i regionen är hos eleverna mer populära än andra, men för eleverna har resvägen till skolan också en stor betydelse. Eleverna menar att en timmes resväg till och från skolan kan vara vad som är avgörande för dem vid val av skola. I stort menar eleverna att de får stöd från skolan för att kunna göra sina val, men de nämner också att till exempel webbsidan *You Tube* kan ge dem värdefull information.

² 10 kap. 2 § skollagen Lgr 11 avsnitt 2.6

Studie- och yrkesvägledaren vid Skanörs skola menar att hans ambition är att möta alla elevers behov av vägledning i enskilda samtal, men samtidigt betonar han att dessa samtal måste ske med en frivillighet från elevernas sida. Han bedömer dock att han i stort sett lyckas nå alla elever. I den enkät som Skolinspektionen har genomfört framkommer dock att drygt 25 procent av eleverna i årskurs 9 inte har haft, inte kommer att ha eller inte vet om de kommer att ha ett samtal med studie- och yrkesvägledaren.

Som tidigare nämnts finns vid Skanörs skola en plan för hur arbetet med studie- och yrkesvägledning ska ske. Ur denna plan kan citeras: *En förutsättning för att eleverna ska kunna utnyttja den stora frihet och de möjligheter till egna val som erbjuds är att de får en adekvat information om utbildningsutbud och valmöjligheter, såväl utifrån sina intressen och förutsättningar som i förhållande till arbetsmarknadens behov.*

I intervjuer med elever framkommer att de reflekterar över vad som kan vara avgörande för deras framtida yrkesval. De kan ge exempel på hur en tidigare arbetsmarknad inom vindkraft som fanns i regionen nu kan kräva en flytt till Norrland om de vill arbeta inom denna sektor. De kan också beskriva hur de i olika ämnen som till exempel engelska får tillfälle att sammanfatta sina tankar kring olika branschers villkor. I ämnet idrott och hälsa beskriver de hur läraren har gett dem tillfälle till att ur ett ergonomiskt perspektiv reflektera kring olika yrken.

Studie- och yrkesvägledaren ser att det finns ytterligare ansträngningar som skulle kunna göras vid skolan när det gäller att vidga elevernas perspektiv vad gäller utbildningar, branscher och yrken. Drygt 45 procent av eleverna uppger dock att samtalet med studie- och yrkesvägledaren hjälpte dem att få en överblick över många olika arbeten, även sådana de inte hade tänkt på.

Enligt studie- och yrkesvägledaren erbjuds eleverna också individuella vägledningssamtal. Samtalen är frivilliga och eleverna kontaktar studie- och yrkesvägledaren vid behov. För elever som riskerar att inte bli behöriga till gymnasieskolan är vägledningssamtal obligatoriskt. Skolinspektionen ser dock att det ändå finns en risk att elever som är i behov av samtal inte själva uppmärksammar detta och därmed går miste om viktig vägledning. Denna bild styrks också vid de genomförda elevintervjuerna.

Rektor och lärare beskriver att de på olika sätt försöker skapa utmaningar. Rektor genom att utmana lärarna och lärarna genom att utmana eleverna. Detta kan enligt intervjuerna ta sig uttryck i att rektor ser behov att stärka lärarnas förmåga att inse betydelsen av en förändrad omvärld. Därför initierar hon ett bland annat studiebesök på konsultföretaget *Kairos Future*. Lärare beskriver att

de utmanar eleverna på olika sätt. I till exempel ämnet teknik får eleverna genom ett byggprojekt inspiration till att välja Byggprogrammet.

I årskurs 3 initieras arbetet, enligt skolans plan, med att motverka traditionella könsmönster när det gäller yrkesval. Av den enkät som Skolinspektionen har genomfört framgår också att merparten av eleverna i årskurs 9 inte upplever att pojkar och flickor behandlas olika när det gäller vägledning inför framtida yrkesval.

Studie- och yrkesvägledaren betonar i intervjun vikten av att fånga upp och särskilt vägleda elever i behov av särskilt stöd. Rektor och lärare beskriver att de har god kännedom om elevernas behov och att de ser att samarbete kring eleverna fungerar väl.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att Skanörs skola bidrar till att vidga elevernas perspektiv när det gäller utbildningar, branscher och yrken. Studie och yrkesvägledningen utgår från och anpassas efter elevernas behov. Däremot visar granskningen att skolan inte har ett arbetssätt kring studie- och yrkesvägledning som säkerställer att varje enskild elev får det stöd och vägledning denne behöver, då vägledningssamtalen är frivilliga. Det finns en risk att elever som är i behov av samtal inte själva uppmärksammar detta och därmed går miste om viktig vägledning.

2. Rektor ger riktlinjer och förutsättningar för vägledningen så att den blir hela skolans ansvar.

Här undersöks att rektorn ser till att det finns riktlinjer för hur studie- och yrkesorienteringen ska organiseras. Att det finns system och rutiner för planering, uppföljning och utvärdering av målen för studie- och yrkesvägledningen, att det systematiska kvalitetsarbetet avseende studie- och yrkesvägledningen finns dokumenterat och att resultaten från uppföljningar och utvärderingar används till att förbättra kvaliteten på studie- och yrkesvägledningen. Vidare granskas att rektorn ger riktlinjer och förutsättningar för att studie- och yrkesvägledningen blir ett uppdrag för hela skolan och att rektorn ser till att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter inom studie- och yrkesvägledningen.³

Av den dokumentation Skolinspektionen tagit del av och intervjun med rektor framgår att det vid Skanörs skola finns tydliga riktlinjer för hur studie- och

³ 2 kap. 9-10 §§ skollagen Lgr 11 avsnitt 2.8 4 kap. 4-6 §§ skollagen

yrkesorienteringen ska organiseras. Detta innebär att det är dokumenterat hur arbetet ska ske och att lärarna är införstådda med att de har ett uppdrag när det gäller studie- och yrkesvägledning. Rektorn uttrycker också att området är något hon prioriterar och ser till att det blir hela skolans ansvar. Inte minst viktigt ser hon att även involvera fritidshemmets verksamhet så att eleverna även där får tillfällen att vidga sina vyer.

Lärarna beskriver vid intervjun att rektor är tydlig och har presenterat ett förslag till hur skolan ska arbeta med studie- och yrkesvägledningen. Sedan har de fått möjlighet att diskutera förslaget och komma med förbättringar. De ser även att samarbetet med studie- och yrkesvägledaren fungerar väl och att de känner att området är hela skolans ansvar.

Vissa aktiviteter, som att elever i årskurs 5 och 6 under en kort period är med och arbetar i skolans kök, utvärderas. Däremot saknas en utvärdering av det samlade arbetet med studie- och yrkesvägledning vid skolan.

Rektor tar initiativ till kompetensutveckling inom studie- och yrkesvägledningsområdet genom att bland annat hitta intressanta studiebesök eller kurser. Då anmäler hon ett antal personer och därefter får lärarna möjlighet att diskutera vilka av dem som ska delta. Vidare beskriver rektorn att hon ser det som viktigt att *ligga före* så att hon kan stimulera skolan till vidare utveckling inom området. Studie- och yrkesvägledaren ser att han skulle kunna bidra med att ytterligare kompetensutveckla lärarna.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att rektorn ser till att det finns riktlinjer för hur studie- och yrkesvägledningen ska organiseras. Det finns även system och rutiner för planering och genomförande inom studie- och yrkesvägledningsområdet. Dock saknas uppföljning och utvärdering av resultatet av arbetet. Lärarna får visserligen viss kompetensutveckling inom studie- och yrkesvägledningsområdet men studie- och yrkesvägledarens kunskande skulle kunna utnyttjas bättre.

3. Huvudmannen tar ansvar för att skolornas studie- och yrkesvägledning fungerar på ett tillfredsställande sätt.

Här undersöks att huvudmannen ger skolorna förutsättningar att ge eleverna den studie- och yrkesvägledning som de har rätt till. Vidare granskas att huvudmannen tar ansvar för att skolorna har tillgång till personal med sådan kompetens som krävs för att få arbeta med studie- och yrkesvägledning och att rektorer, lärare och studie- och yrkesvägledare får kompetensutveckling för att kunna utföra sina uppdrag. Här undersöks också att huvudmannen har system och rutiner för planering, uppföljning och utveckl-

ing av verksamheten, att kvalitetsarbetet dokumenteras och att resultaten används för att förbättra kvaliteten på studie- och yrkesvägledningen.⁴

En ny organisation av studie- och yrkesvägledningen i Vellinge kommun trädde i kraft i januari 2012. Studie- och yrkesvägledarna, som tidigare under drygt tio år tillhört kommunens gymnasieskola, är sedan omorganisationen istället anställda centralt i kommunen vid en enhet under kommunens utbildningsavdelning. Av dokument från kommunen framgår att organisationsförändringen, tillsammans med tydligare övergripande kommunala mål för verksamheten, ses som viktiga åtgärder för att utveckla studie- och yrkesvägledningen i kommunen.

Enligt studie- och yrkesvägledaren har omorganisationen lett till ett tydligare fokus på studie- och yrkesvägledningsfrågor, i synnerhet i grundskolan. Av vad som framgår i intervju med rektor och lärare vid Skanörs skola framgår att de också upplever ett tydligare fokus på studie- och yrkesvägledning från huvudmannens sida. Exempel på detta är att studie- och yrkesvägledaren genom kommunens resursförstärkning är på skolan fler timmar än tidigare och att det finns en centralt framtagna arbetsplan som tydligt anger mål och insatser för studie- och yrkesvägledningen vid skolan.

Av granskningen framgår inga exempel på uppföljningar och utvärderingar av studie- och yrkesvägledningsverksamheten. I samband med omorganisationen har studie- och yrkesvägledningseenheten arbetat fram en "Arbetsplan för Studie- och yrkesorientering i Vellinge kommun" som gäller från och med januari 2012. Arbetsplanen anger, för studie- och yrkesvägledning i alla skolformer, kommunövergripande mål och insatser som utgår från nationella mål, riktlinjer och allmänna råd. Dessa insatser finns sedan nedbrutna till arbetsplaner för respektive skolform och årskurs. I arbetsplanen anges vilka insatser som studie- och yrkesvägledaren ansvarar för och som garanteras eleverna. Vidare anges insatser som arbetslag och lärare ska ansvarar för. Enligt arbetsplanen ska dessa mål och insatser ytterligare konkretiseras lokalt på respektive skola, vilket har genomförts på Skanörs skola. Huvudmannen har som tidigare nämnts inte följt upp och utvärderat studie- och yrkesvägledningsverksamhetens resultat i relation nationella mål och riktlinjer. Ansvariga tjänstemän uppger i intervju att en första uppföljning och utvärdering av arbetsplanen kommer att genomföras i augusti 2013 och därefter ske årligen. Statistik över omval i gymnasieskolan nämns vid intervjun som en del som kan ingå i uppföljning och utvärdering av studie- och yrkesvägledningen. Vidare framkommer av intervjun att det finns rutiner och riktlinjer för det systematiska kvalitetsarbetet på såväl huvudmannanivå som skolnivå.

⁴ 2 kap. 8, 29-30 §§ skollagen 4 kap. 3-6 §§ skollagen 10 kap. 2 § skollagen Lgr 11 avsnitt 2.6

I samband med starten av den nya organisationen utökades antalet studie- och yrkesvägledartjänster med en tjänst. I kommunen finns vid tillfället för granskningen sex studie- och yrkesvägledare varav en är chef för enheten. Fyra studie- och yrkesvägledare är knutna till samtliga kommunala och fristående grundskolor i kommunen, med undantag för en fristående skola i kommunen med årskurserna 1-4.

Studie- och yrkesvägledarna ansvarar för och finns på plats på mellan två och fyra grundskolor var. Två av dessa har även ansvar för ett antal program vid kommunens gymnasieskola. Utöver tiden på skolorna har studie- och yrkesvägledarna också tid för gemensamma enhetsmöten varje vecka. Av intervju med ansvariga tjänstemän framgår att fördelningen av studie- och yrkesvägledares resurs på de olika skolorna i huvudsak baseras på skolans elevantal från och med årskurs 6.

Av intervju med ansvariga tjänstemän vid kommunen har implementeringen av arbetsplanen kommit olika långt på olika skolor i kommunen. Enhetschefen uppger vidare att studie- och yrkesvägledarna ännu inte har hunnit träffa alla skolors arbetslag, vilket varit planerat. Av intervjuer med rektor, studie- och yrkesvägledare och ansvariga tjänstemän framgår att det kan vara otydligt vilket ansvar rektor har för styrning och ledning för exempelvis den samverkan som enligt såväl nationella som kommunala mål ska ske mellan studie- och yrkesvägledaren och övrig personal. Av intervjun med ansvariga tjänstemän ska frågan om rektors respektive huvudmannens ansvar för de verksamheter där vissa specialistfunktioner organiseras centralt, som studie- och yrkesvägledningen och elevhälsa, diskuteras och utvärderas tillsammans med rektorerna.

Huvudmannen har i samband med omorganisationen och inför innevarande läsår beslutat att återigen införa prao i grundskolorna i kommunen i syfte att stärka arbetet med anknytning mellan skola-arbetsliv. Tidigare fanns ett beslut i Vellinge kommun om att skolorna inte skulle ha prao. Hos rektor och personal vid Skanörs skola finns en tveksamhet kring detta beslut som innebär att alla elever under två veckor ska vara på en arbetsplats.

Samtliga studie- och yrkesvägledare i kommunen är utbildade studie- och yrkesvägledare. Enligt studie- och yrkesvägledaren vid Skanörs skola och ansvariga tjänstemän erbjuds studie- och yrkesvägledarna i kommunen kontinuerligt olika kompetensutvecklingsinsatser. När det gäller kompetensutveckling inom studie- och yrkesvägledning för rektorer och lärare beskrivs i kommunens arbetsplan att studie- och yrkesvägledaren ansvarar för att *"sprida kunskap, initiera verksamhet och vara till stöd för den övriga personalens studie- och yrkesorienterande insatser"*. Av granskningen framgår att huvudmannen har en plan för att lärare

i grundskolan får översiktlig information om gymnasiet. Även att lärare uppmannas vara med vid de aktiviteter som studie- och yrkesvägledaren genomför i klasserna kan enligt huvudmannen betraktas som en form av kompetensutveckling på området för lärare. Några andra konkreta kompetensutvecklingsinsatser gällande studie- och yrkesvägledning för rektorer och övrig personal på skolorna framgår inte av granskningen. Inte heller finns någon kartläggning av vilka kompetensutvecklingsbehov avseende studie- och yrkesvägledning som finns bland rektorer och övrig personal.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att huvudmannen ger skolorna förutsättningar att ge eleverna den studie- och yrkesvägledning som de har rätt till. Huvudmannen ser till att skolorna har tillgång till utbildad studie- och yrkesvägledare och att denne kontinuerligt får den kompetensutveckling som behövs. Den arbetsplan för studie- och yrkesorienteringen som huvudmannen har utarbetat ger enligt Skolinspektionen goda förutsättningar för att styra och leda verksamheten mot nationellt uppställda mål och riktlinjer. Arbetsplanen kan även bidra till en ökad likvärdighet mellan skolorna när det gäller informations- och vägledningsinsatser. Av granskningen framgår dock att verksamheten ännu inte har omfattats av ett systematiskt kvalitetsarbete, då resultaten av studie- och yrkesvägledningen inte har följts upp och utvärderats i relation till nationella mål och riktlinjer. Skolinspektionen bedömer att huvudmannen behöver se till att detta sker på såväl skolnivå som huvudmannanivå. Skolinspektionen ser i detta sammanhang att huvudmannen genom sin arbetsplan har lagt en grund till att studie- och yrkesvägledningen systematiskt kan följas upp och utvecklas.

I arbetet med att utveckla studie- och yrkesvägledningen behöver ansvarsfördelningen mellan huvudmannen och rektor i vissa fall tydliggöras och/eller följas upp. Exempel på sådana ansvarsfrågor som kan behöva tydliggöras är rektorernas styrning och ledning av samverkan mellan studie- och yrkesvägledare och övrig personal då studie- och yrkesvägledaren inte har rektorn som chef samt att lärare på skolorna får den kompetensutveckling inom studie- och yrkesvägledning som krävs för att de ska kunna utföra sina uppgifter.

Syfte och frågeställningar

Syftet med granskningen är att bedöma om den granskade huvudmannen och skolan ger eleverna tillgång till den studie- och yrkesvägledning som de har rätt till enligt skollag och läroplan. Skolinspektionen bedömer kvaliteten på

studie- och yrkesvägledningen och uppskattar verksamhetens ändamålsenlighet att förbereda eleverna för aktiva livsval.

Utvärderingar och forskning inom området visar att studie- och yrkesvägledningen ofta är lågt prioriterad i skolan och att det generellt finns brister i planering, uppföljning och utvärdering av vägledningen hos både skolor och huvudmän. Med utgångspunkt i detta granskar Skolinspektionen kvaliteten på studie- och yrkesvägledningen i relation till det ansvar som rektor och huvudman har för att studie- och yrkesvägledningen utformas så att den når de nationella målen.

Följande tre frågeställningar ligger till grund för att kunna svara på den övergripande frågeställningen *om eleverna på skolan får den studie- och yrkesvägledning som de har rätt till enligt skollag och läroplan*:

- *Ges alla elever tillgång till kontinuerlig vägledning av sådan kvalitet att eleverna kan göra medvetna och väl underbyggda val av fortsatt utbildning och yrkesinriktning?*
- *Ger rektorn riktlinjer och förutsättningar för vägledningen så att den blir hela skolans ansvar?*
- *Tar huvudmannen ansvar för att skolornas studie- och yrkesvägledning fungerar på ett tillfredsställande sätt?*

Metod och material

Inför granskningen på skolan har inspektörerna tagit del av dokument med relevans för skolans studie- och yrkesvägledning och även genomfört en enkätundersökning med elever i två årskurser.

Vid skolbesöket har inspektörerna genomfört intervjuer med rektor, studie- och yrkesvägledare lärare och elever. I granskningen ingår även en intervju med en representant för huvudmannen.

Besöket har avslutats med en återkoppling till rektor där inspektörerna redogör för Skolinspektionens preliminära bedömningar.

Dokumentstudier, enkäter och intervjuer utgör tillsammans det underlag utifrån vilket Skolinspektionen bedömer studie- och yrkesvägledningen på skolan.

Dokumentstudier

Dokumentstudierna ger en inblick i skolans organisation och arbete med studie- och yrkesvägledning och förbereder inspektörerna för skolbesöket genom att ge underlag för att ställa frågor.

Intervjuer

Vid skolbesöken genomförs intervjuer i grupp och enskilt. Intervju med **rektor** och representant för **huvudmannen** sker separat och utgör ett viktigt underlag för att förstå de strukturer och förutsättningar som finns för verksamheten. Intervju med **studie- och yrkesvägledare** ger en ökad förståelse för den vägledning som ges på skolan och vilka förutsättningar vägledaren har att följa bestämmelser i skollag och läroplan. **Lärare** i flera ämnen och från flera årskurser på skolan intervjuas i grupp. Dessa intervjuer ger underlag för att ta reda på om studie- och yrkesvägledningen är ett ansvar som delas av alla på skolan. **Elever** i årskurs 9 intervjuas i grupp. Elever ur lägre årskurser bidrar med sina erfarenheter genom enkätsvar. I intervjuerna med eleverna kommer inspektörerna åt mer kvalitativa aspekter av de frågor som granskningen ska besvara.

Elevenkäter

Elevenkäterna utgör ett komplement för att få svar på de centrala frågeställningarna och ett jämförelsematerial till det underlag som samlas in vid intervjuerna på skolan.